Дистанційне навчання – це новий виклик для системи медичної освіти. Воно вимагає від викладачів і студентів нових знань і вмінь, швидкого реагування, обрання дієвих онлайн-інструментів для проведення занять. В умовах кризи CoViD-19 онлайн-освіта стала педагогічним проривом від традиційного методу до сучаснішого викладання й навчання, від класу до Zoom, від особистого до віртуального, від семінарів до вебінарів. У всьому світі вся система освіти, від початкової до вищої, була реформована в період ізоляції. Пандемія змусила переглянути основні моменти онлайн-навчання в освіті, а також те, як наявні ресурси освітніх установ можуть допомогти перетворити формальну освіту в онлайн за допомогою віртуальних класів та інших онлайн-ресурсів.

Особливості дистанційного навчання в період карантину охарактеризував заступник міністра освіти та науки Єгор Стадний. Він зауважив, що більшість університетів упоралися з переходом на онлайн-навчання, особливо ті, хто до того мав відповідні платформи й технічні можливості. Інші доклали зусиль, аби методично й технічно допомогти викладачам і студентам подолати труднощі. Міністерство освіти моніторить ситуацію, вивчає результати проведених опитувань, виявляє успішний досвід і проблеми. Серед основних труднощів респонденти називають перенавантаженість. Більшість зіткнулися з тим, що дистанційна освіта не зменшила навантаження, а навпаки – збільшила його. Зокрема, для студентів суттєво зросла кількість письмових робіт через намагання підмінити ними практичні заняття. Така форма загрожує зниженню якості робіт, на що слід звернути увагу й виробити якесь прийнятне рішення.

Ще одним болючим питанням залишається неможливість перенесення в дистанційний режим лабораторних занять, проходження студентами різних видів практики. Головне – не знижувати якість освіти. Це питання потребує окремого розгляду й прийняття зваженого рішення [4].

Співробітниками кафедри створено всі умови проведення практичних занять і лекцій для проведення дистанційного навчання в онлайн-режимі.

Отже, професійна підготовка майбутнього стоматолога базується на глибоких теоретичних знаннях, досконалих мануальних навичках, формуванні клінічного мислення. Крім того, майбутній лікар має бути підготовлений до систематичного опрацювання значного потоку інформації, інтегрування знань із нових дисциплін.

Список використаної літератури

1. Кіндій Д.Д. Активні методи навчання як засіб формування клінічного мислення студентів молодших курсів стоматологічного факультету /Д.Д. Кіндій, Д.М. Король, О.Д. Оджубейська, М.О. Рамусь, М.М. Малюченко // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю.– Полтава, 2019.– С. 105-106.
2. Лазоришинець В.В. Вища медична та фармацевтична освіта України на сучасному етапі / В.В. Лазоришинець, М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Фещенко, І.Є. Булах / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті:http://www.slideshare.net/morion/ss-presentation-779442.
3. Меморандум створення інформаційної освітньої мережі "Українська дистанційна освіта" [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.osvita.org.ua/distance/ukraine/add/00/.
4. МОН та університети об'єднали зусилля для збереження якості освіти. Онлайн-нарада з питань функціонування вищої освіти за участі очільників Міністерства освіти та науки України й 50-ти керівників закладів вищої освіти, 16 квітня 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті:.http://www.univ.kiev.ua/ua/news/11003.
5. Мороз В.М. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я України // Мороз В.М., Гумінський Ю.Й., Фоміна Л.В., Полеся Т.Л. – С.1-6.
6. Оджубейська О.Д. Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні /О.Д. Оджубейська, Д.Д. Кіндій, М.О. Рамусь, Д.М. Король, Д.В. Калашніков, С.Г. Зубченко // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2019.– С. 155-157.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ

Островська Г.Ю., Петрова Т.А., Луценко Р.В., Капустянська А.А., Моісєєва Н.В., Власова О.В., Колот Е.Г.

Українська медична стоматологічна академія

Розглядаються напрями оптимізації процесу навчання в Українській медичній стоматологічній академії на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією в умовах пандемії CoViD-19 і карантину в закладах вищої освіти. Одним із важливих видів такої роботи викладачі кафедри визнають створення й упровадження в процес навчання новітньої навчально-методичної літератури.

Ключові слова: вища медична освіта, фармакологія, підготовка іноземних студентів, навчальна література.

The article discusses optimization directions of the learning process at a Ukrainian Medical Stomatological Academy at the Department of Experimental and Clinical Pharmacology with Clinical Immunology and Allergology in the context of a global CoViD-19 pandemic and quarantine in higher educational institutions. One of the important types of such work: the teachers of the department recognize the creation and implementation of the latest educational and methodological literature in the learning process.

Key words: higher medical education, pharmacology, training of foreign students, educational literature.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів задля посилення конкурентоспроможності вищої медичної освіти, оптимізація умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному й міжнародному ринках праці зумовлені подальшим курсом України на євроінтеграцію [1; 2].

Саме тому в епоху стрімкого розвитку інноваційних технологій і доказової медицини, упровадження в практику

роботи закладів охорони здоров'я сучасних методів діагностики й лікування, особливо в обставинах світової пандемії CoViD-19, стало пріоритетним напрямом. Ситуація, в якій опинилась освітня система в цілому й вища медична освіта зокрема, в умовах пандемії потребує активізації пошуку шляхів оптимізації навчального процесу для розв'язання проблем удосконалення якості підготовки лікарів [3; 5].

У зв'язку з інтенсивною динамікою інформаційно-технологічних змін стала очевидною необхідність покращення чинних і розробки нових форм підвищення кваліфікації викладачів для якісного надання інформації й контролю знань студентів. В умовах адаптивного карантину система вищої медичної освіти зорієнтована на реалізацію високого потенціалу комп'ютерних і телекомунікаційних інформаційних технологій із виконанням однієї з головних переваг – дистанційного навчання. Організація такої форми роботи потребує певних знань щодо програмних засобів і платформ. Викладачі кафедри експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією опановують різноманітні платформи для налагодження дистанційної роботи – Zoom, Google, Google клас, Google форми, програм відеодзвінків Skype, Viber та ін. Найбільш доступною і для викладачів, і для студентів залишається Zoom – платформа, яка дозволяє модернізувати спілкування «викладач-студент» у рамках конференції, як для персонального комп'ютера, так і мобільного телефона [4].

Для опанування сучасних online-середовищ викладачі в рамках безперервного професійного розвитку відвідують вебінари, наприклад, освітнього простору «Ugen», «Всеосвіта», «Мистецтво лікування», які в режимі Zoom-конференцій організували й провели кілька сезонів Teach Me on-line. Разом із цим, розвиток системи дистанційної освіти вимагає покращення організаційного, інформаційно-телекомунікаційного, матеріально-технічного забезпечення.

Але слід зазначити, що жодна найдосконаліша дистанційна технологія навчання не замінить результативність «живого» спілкування викладача і студента. Тому людство має шукати не лише вакцину проти CoViD-19, а й шляхи подолання негативних наслідків карантину в системі навчання й подальшого створення умов для самоосвіти студентів і самореалізації як людини взагалі [6].

Фармакологія і клінічна фармакологія як предмети в системі вищої медичної освіти спрямовані на засвоєння студентом знань із фармакологічних властивостей лікарських засобів, механізмів дії, побічної реакції, показань і протипоказань до застосування, принципів вибору та їх комбінування. Розвиток на такій фундаментальній основі клінічного мислення й навичок раціональної фармакотерапії значною мірою сприяють формуванню ерудиції майбутнього лікаря.

Загальновідомо, що в засвоєнні знань студентами з надзвичайно великої за обсягом і складної дисципліни «Фармакологія» важливу роль відіграє самостійна робота з якісною навчальною літературою [1]. Інформативність сучасних навчальних посібників спрямована на розширення кругозору майбутнього лікаря, допомагає поглибити знання щодо лікарських засобів, дає орієнтири з вибору препаратів при певній патології. Викладачі кафедри експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією усвідомлюють необхідність забезпечення студентів якісною навчальною літературою, постійно проводять значну роботу зі створення й оновлення базових підручників і посібників [7].

Одним із варіантів вагомої роботи колективу авторів кафедри став оригінальний навчальний посібник для студентів стоматологічного факультету «Фармакотерапія в стоматології» / В.М. Бобирьов, Т.А. Петрова, Г.Ю. Островська, М.М. Рябушко. Керівництво складається з трьох розділів, у яких послідовно викладено матеріал з фармакотерапії в умовах стоматологічної практики, невідкладної допомоги та розглядаються фармакологічні властивості лікарських препаратів, які застосовуються в стоматологічній практиці. Такий зміст поєднує теоретичні знання з навичками раціонального застосування лікарських препаратів на практиці. Посібник користується популярністю серед студентів, інтернів і викладачів та має два видання державною мовою (2014, 2019 рр., видавництво «Нова Книга», м. Вінниця). У 2016 р. посібник було перекладено для контингенту російськомовних студентів. В умовах пандемії й проведення навчання on-line цей посібник став незамінним для студентів.

Важливо зазначити, що останнім часом спостерігається зростання інтересу іноземних держав до здобутків вітчизняної медичної науки, збільшується кількість іноземних студентів, зокрема в Українській медичній стоматологічній академії. Тому актуалізується питання покращання роботи з іноземним контингентом студентів, які в умовах вимушеної форми навчання on-line зазнають особливих труднощів. Для забезпечення новітньою літературою англомовного складу студентів стоматологічного факультету колективом співавторів зроблений переклад навчального посібника з питань фармакотерапії в стоматології «Pharmacotherapy in dentistry». Найближчим часом іноземні студенти матимуть можливість самостійно опрацьовувати матеріали видання англійською мовою. Безумовно, для вдосконалення викладання на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією, насамперед в умовах карантину, необхідна подальша робота щодо створення новітньої навчальної літератури з охопленням досягнень медичної науки.

Задля розвитку вищої медичної освіти й виходу на світовий рівень глобальними завданнями стають її невпинне реформування й модернізація, насамперед за рахунок адаптації до українського сьогодення.

Список використаної літератури

1. Актуальність організації ефективної самостійної роботи студентів при вивченні фармакології / С.Ю. Чечотіна, Р.В. Луценко, Т.О. Дев'яткіна [та ін.] // Медична освіта. – 2019. – №4(85). – С. 56-61.
2. Інноваційні технології у викладанні клінічної фармакології з алергологією та імунологією / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Муляр Л.А. [та ін.] // Інноваційні інформаційні технології у вищій медичній освіті: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 5 квітня 2012 р. – Полтава, 2012. – С. 143-145.
3. Методи контролю знань студентів з курсу «Клінічна фармакологія» / В.М. Бобирьов, Т.О. Дев'яткіна, Г.Ю. Островська [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 22 березня 2018 р., м. Полтава. – Полтава, 2018. – С. 29-30.
4. Оленець С.Ю. Сучасні середовища для налагодження продуктивної дистанційної роботи / С.Ю. Оленець // Наукова думка сучасності і майбутнього: Тридцять восьма всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція, м. Дніпро, 29 травня - 18 червня 2020 р. – Дніпро, 2020. – С. 7-8.
5. Організація самостійної роботи студентів стоматологічного факультету з курсу «Клінічна фармакологія» / В.М. Бобирьов, Г.Ю. Островська, Т.А. Петрова [та ін.] // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 19-20.

6. Організація навчального процесу з курсу клінічної фармакології та клінічної імунології / Г.Ю. Островська, А.А. Капустянська, Н.В. Моісєєва // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: матеріали навч.-наук. конф., 21 березня 2019 р., м. Полтава. – Полтава, 2019. – С. 159-160.
7. Сучасна література – методична основа підготовки студентів магістерського рівня навчання / Г.Ю. Островська, Е.Г. Колот, Т.А. Петрова, Д.О. Хміль // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня, 2020 р. – Полтава, 2020. – С.159-160.

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ Й УПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ НА ВИБІР ІЗ НЕВІДКЛАДНОЇ ХІРУРГІЇ

Панасенко С. І., Челішвілі А. Л., Осіпов О. С., Кербаж Н. Р.

Українська медична стоматологічна академія

Представлено узагальнений досвід авторів щодо проблем упровадження нової навчальної дисципліни «Невідкладна хірургія» на кафедрі хірургії №3 УМСА в умовах реформування вищої медичної освіти України. Наведено фрагмент розробленої авторами навчальної програми з хірургії для студентів міжнародного факультету, висвітлено питання перспектив її вдосконалення.

Ключові слова: навчальна дисципліна, невідкладна хірургія, вища медична освіта.

The article presents the authors' generalized experience about problems of implementation of the new discipline "Emergency Surgery" at the Department of Surgery №3 (UMSA) in conditions of higher medical education reformation in Ukraine. The fragment of the curriculum of surgery for students of the international faculty which was developed by the authors is given, and the perspectives of its improvement are covered.

Key words: academic discipline, emergency surgery, higher medical education.

Вступ. Підготовка кваліфікованих лікарів – провідний напрям діяльності вищої медичної освіти. Основним завданням практичної підготовки студентів є навчання їх методів клінічного обстеження хворого, формування клінічного мислення. Навчання має на меті засвоєння теоретичних знань і оволодіння практичними навичками в процесі освітньої підготовки фахівця, при цьому основна увага має приділятися сучасним підходам до діагностики й лікування хвороб, які відповідають європейським стандартам і якісній теоретичній підготовці [3]. Усе це вимагає розробки й упровадження нових форм навчання і вдосконалення всієї системи медичної освіти. У 1999 р. Європа взяла курс на створення єдиного наукового й освітнього простору, у 2005 році – на введення основних засад Болонської та кредитно-модульної організації навчального процесу. Складовою підвищення ефективності викладання при реформуванні вищої освіти на засадах Болонського процесу є створення нових навчальних програм з урахуванням вимог кредитно-модульної системи [3; 5].

Основна частина. Особливістю навчальної програми для студентів міжнародного факультету є вивчення на V курсі невідкладної хірургії, яка введена навчальним планом із 2020 року. Невідкладна хірургія – галузь медицини, яка вивчає особливості надання невідкладної хірургічної допомоги людям, які мають гострі хірургічні хвороби і травми, потребують лікування з метою найшвидшого відновлення здоров'я. Дисципліна базується на фундаментальній підготовці лікаря загальної практики з хірургічних питань. Вивчення нозологічних форм складається з кількох аспектів. Студент має знати визначення хвороби, чинники її виникнення, сучасні погляди на патогенез, сучасні класифікації, клінічну картину, методи обстеження хворого, диференційовано-діагностичний алгоритм, тактику хірурга, методи консервативного й хірургічного лікування і профілактики невідкладних захворювань живота [2].

З огляду на це, ми розробили тематичний план аудиторних практичних занять і тематичний план самостійної роботи студентів. Лекції робочим навчальним планом не передбачено.

Навчання на кафедрі складається з аудиторної й самостійної роботи студента. Питання, що виносяться на контроль після вивчення окремих розділів, обов'язково включають і тематику СРС із цих розділів. Для СРС на кафедрі складено методичні розробки з кожної теми згідно з чинними програмою й навчальним планом. Студенти використовують підручники, іншу рекомендовану літературу, а також методичні розробки кафедри. Практична частина навчання охоплює самостійну курацію хворих під контролем викладача, заповнення медичної документації, презентації, фільми, набори тестів, ситуаційних задач. Обов'язковий розділ самостійної роботи – розв'язання ситуаційних задач, написання листів призначень, що завжди вимагає від студентів самостійного вивчення додаткової літератури з конкретних питань, пов'язаних із діагностикою, сучасними класифікаціями й лікуванням із позицій доказової медицини [1].

На вивчення дисципліни «Невідкладна хірургія» відводиться 180 годин, 6 кредитів ЄКТС. З позицій кредитно-модульної системи, ми вважаємо доцільним запропонувати варіанти розподілу матеріалу навчальної програми на кредити й модулі з визначенням конкретних цілей типу "знати" і "вміти", з розподілом навчального часу з розрахунку 27-30 годин на 1 кредит.

Вивчення невідкладної хірургії ми розділили на два модулі:

1. Модуль 1. Невідкладна хірургія захворювань живота (3 кредити);
2. Модуль 2. Невідкладна хірургія травм (3 кредити).

Модуль І охоплює 14 тем, модуль ІІ – 19 тем. На останньому занятті кожного модуля проводиться ПМК.

Викладання невідкладної хірургії розраховане на 70 аудиторних годин.

Самостійна робота студентів розрахована на 110 годин. Викладання дисципліни «Невідкладна хірургія» проводиться студентам російською й англійською мовами.

Пропонуємо відповідну структуру занять.